

Flere med ikke-vestlig baggrund blev tvangsindlagt under karikaturkrisen

VIDENSOVERBLIK

SEPTEMBER 2025

Da karikaturkrisen satte Danmark på verdenskortet i vinteren 2005/2006, steg antallet af herboende borgere med ikke-vestlig baggrund, som blev tvangsindlagt i psykiatrien. Stigningen kan skyldes, at flere i netop denne periode fik det psykisk dårligt, men det kan også være, at resten af samfundet blot blev mere opmærksomt på gruppens adfærd på grund af karikaturkrisens store fokus på muslimer.

Hovedkonklusioner

43% flere borgere med ikke-vestlig baggrund blev tvangsindlagt under karikaturkrisen i 2005/2006

Da arbejdsløsheden under finanskrisen i 2007/2008 steg markant, blev 9% flere borgere med ikke-vestlig baggrund tvangsindlagt

Karikaturkrisen startede i oktober 2005 som en diskussion på debatsiderne i Jyllands-Posten om muligheden for at bringe satiretegninger af profeten Muhammed, men affødte så voldsomme reaktioner blandt muslimer, at det udviklede sig til demonstrationer og voldelige aktioner mod danske interesser i Mellemøsten og i resten af verden.

Samtidig steg antallet af tvangsindlæggelser af borgere med ikke-vestlig baggrund i Danmark. Det viser nye forskningsresultater fra ROCKWOOL Fonden i samarbejde med forskere fra to universiteter i USA.

I årene fra januar 1995 til december 2006 skete der i alt 1.160 tvangsindlæggelser i psykiatrien af borgere med ikke-vestlig baggrund. Det svarer til i gennemsnit 24,2 tvangsindlæggelser per kvartal.

For at undersøge udviklingen sammenligner forskerne antallet af tvangsindlæggelser i det enkelte kvartal med det antal, man statistisk vil forvente, når man tager højde for udsving i antal tvangsindlæggelser blandt den øvrige befolkning og korrigerer for antallet af nytilkomne borgere med ikke-vestlig baggrund.

Resultatet viser, at netop i de to kvartaler, hvor karikaturkrisen var på sit højeste – i slutningen af 2005 og starten af 2006 – steg antallet af tvangsindlæggelser af borgere med ikke-vestlig baggrund med hele 43% i forhold til det forventede. (figur 1)

Stigningen svarer til 10,5 ekstra tvangsindlæggelser i gruppen i hvert af de to kvartaler og udgør det største udsving i antallet af tvangsindlæggelser i den gruppe i hele perioden 1995-2006.

Tilsvarende udsving ses ikke i antallet af tvangsindlæggelser blandt etniske danskere, og antallet af frivillige indlæggelser blandt borgere med ikke-vestlig baggrund var også stabilt i perioden.

Flere syge eller bare mere opmærksomhed?

Forskerne ser en klar sammenhæng mellem netop karikaturkrisen og den markante stigning i antallet af tvangsindlæggelser blandt borgere med ikke-vestlig baggrund. Men det er uklart, om stigningen skyldes, at der i vinteren 2005/2006 var flere alvorligt psykisk syge i netop den gruppe, eller om der blot kom et langt større fokus på psykiske problemer blandt borgere med ikke-vestlig baggrund.

Antallet af tvangsindlæggelser afhænger nemlig ikke alene af mængden af psykisk sygdom i samfundet, men også af, hvordan de psykisk syges adfærd bliver opfattet af andre. Det store fokus på muslimer og muslimers reaktioner under karikaturkrisen kan fx have øget den generelle opmærksomhed på bekymrende adfærd blandt borgere med ikke-vestlig baggrund:

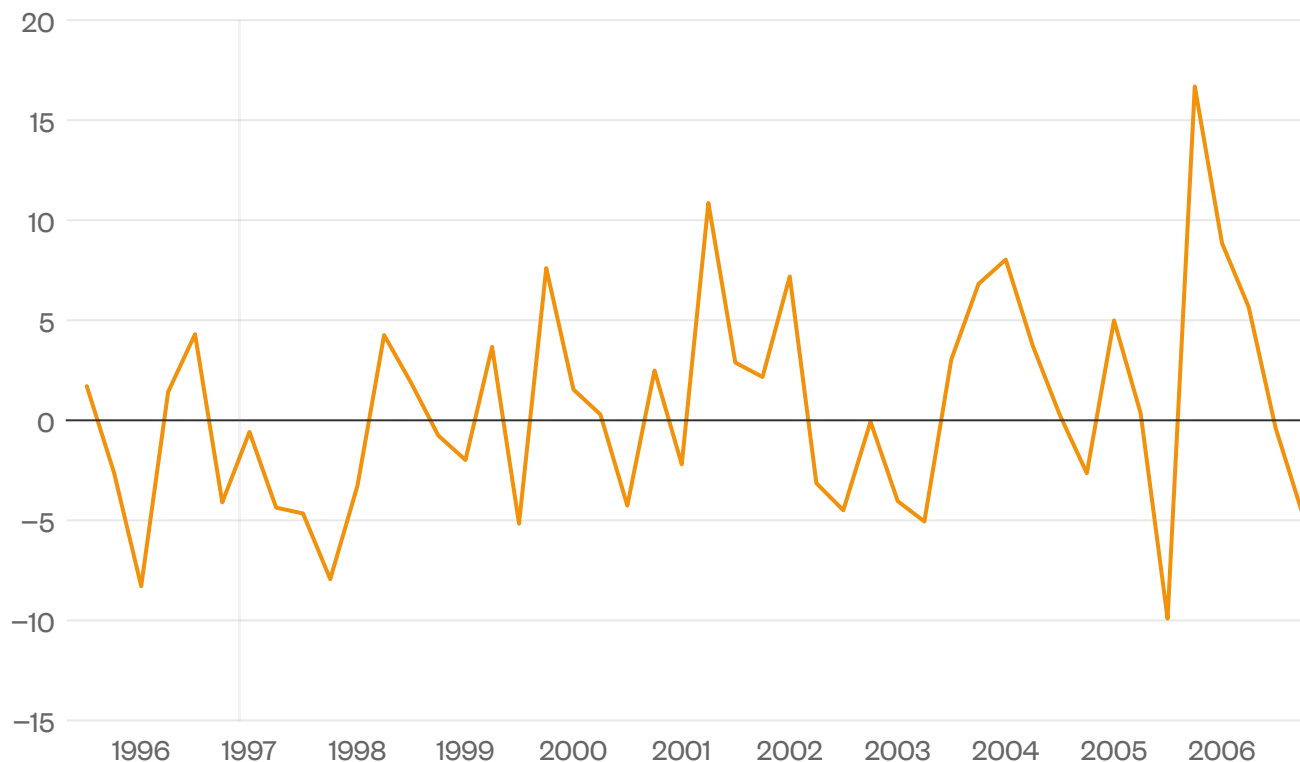
Hvis man fx i denne periode blev *mere* tilbøjelig til at tilkalde politiet i situationer, hvor borgere med ikke-vestlig baggrund udviste bekymrende adfærd, kan det have ført til, at flere psykisk syge blev vurderet af en læge til at være så syge, at det var nødvendigt at tvangsindlægge dem. Altså, at der kort sagt var flere personer, som potentielt kunne tvangsindlægges, der kom på politiets og lægernes radar.

I perioder med mindre fokus på muslimer, kan borgere med ikke-vestlig baggrund i højere grad have været overladt til sig selv med deres psykiatriske lidelser uden at modtage hjælp i psykiatrien.

Omvendt kan nogle borgere med ikke-vestlig baggrund have udviklet alvorlig psykisk sygdom på grund af den konflikt, som karikaturkrisen startede.

Antal tvangsindlæggelser af borgere med ikke-vestlig baggrund fra 1995 til og med 2006

0 angiver det antal tvangsindlæggelser, man ud fra statistiske beregninger af befolkningen vil forvente.

Figurnote: I hele perioden fra januar 1995 til december 2006 lå antallet af tvangsindlæggelser blandt borgere med ikke-vestlig baggrund ret stabilt omkring den statistiske forventning ("0" i figuren og målt ud fra udviklingen i tal for andre borgere samt antallet af nytilkomne borgere med ikke-vestlig baggrund). Men netop i de to kvartaler, hvor karikaturkrisen var på sit højeste – i slutningen af 2005 og starten af 2006 – steg antallet af tvangsindlæggelser af borgere med ikke-vestlig baggrund med ca. hhv. 15 og 9 tvangsindlæggelser mere end forventningen, svarende til en stigning på 43% Kilde: Egne beregninger på

Når arbejdsløsheden stiger, bliver flere borgere med ikke-vestlig baggrund tvangsindlagt

Også i perioder med markant stigende arbejdsløshed bliver flere borgere med ikke-vestlig baggrund tvangsindlagt. Det viser et andet studie, der har fulgt udsving i arbejdsløshedstal og antallet af tvangsindlæggelser i hele Danmark mellem 2001-2018.

Når arbejdsløsheden stiger med 50.000 personer – svarende til faldet i beskæftigelse under finanskrisen – stiger antallet af tvangsindlæggelser blandt *alle* borgere med ca. 2,3 % i de følgende to kvartaler. Det svarer til 15 ekstra tvangsindlæggelser per kvartal. Den stigning må i udgangspunktet vurderes at være relativt lav, når man tænker på, hvor hårdt finanskrisen ramte.

Halvdelen af stigningen i tvangsindlæggelser skete i gruppen af borgere med ikke-vestlig baggrund. Her steg antallet af tvangsindlæggelser per kvartal gennemsnitligt med 7. Relativt til det statistisk forventede antal tvangsindlæggelser i gruppen svarer det til en stigning på 9% per kvartal, hvilket forskerne vurderer som relativt højt.

Tal for frivillige indlæggelser i psykiatrien viser nogenlunde samme udvikling for henholdsvis etnisk danske og etniske ikke-vestlige borgere, og udsvinget i sidstnævntes behov for hjælp sker således alene i tilfælde, hvor tvang er nødvendig.

Da forskerne alene kan registrere sammenfaldet mellem den stigende arbejdsløshed og antallet af indlæggelser, men ikke har indsigt i årsagen til indlæggelserne, er resultaterne af studiet her ikke kausale.

Stigningen i antallet af tvangsindlæggelser blandt borgere med ikke-vestlig baggrund tyder dog på, at grupper med usikker tilknytning til arbejdsmarkedet er mere følsomme overfor stigende arbejdsløshed og kan reagere på den usikre situation med alvorlig psykiatrisk lidelse.

Fakta om forskningsstudie 1

Involuntary Psychiatric Commitments Among Non-Western Immigrants During the Muhammad Cartoon Controversy in Denmark

Forfattere:

- **Tim Bruckner**, professor i sundhed og samfund, UC Irvine
- **Parvati Singh**, adjunkt i epidemiologi, Ohio State University
- **Camilla Hvidtfeldt**, seniorforsker, ROCKWOOL Fonden
- **Lars Højsgaard Andersen**, forskningsprofessor, ROCKWOOL Fonden
- Forskningen er publiceret i *Journal of Immigrant and Minority Health*

Fakta om forskningsstudie 2:

Macroeconomic antecedents of involuntary psychiatric commitments in Denmark

Forfattere til forskningsstudiet:

- **Marquianna Griffin**, PhD i sociologi, Ohio State University
- **Parvati Singh**, adjunkt i epidemiologi, Ohio State University
- **Camilla Hvidtfeldt**, seniorforsker, ROCKWOOL Fonden
- **Lars Højsgaard Andersen**, forskningsprofessor, ROCKWOOL Fonden

- Forskningen er publiceret i *Social Science & Medicine*

Faktaboks: Tvangsindlæggelse i psykiatrien

I Danmark anvendes tvangsindlæggelse i psykiatrien kun, når en læge vurderer, at det strengt nødvendigt, og det sker efter reglerne i psykiatrilovens §5:

Tvangsindlæggelse må kun finde sted, hvis patienten er sindssyg eller befinder sig i en tilstand, der ganske må ligestilles hermed, og det vil være uforsvarligt ikke at frihedsberøve den pågældende med henblik på behandling, fordi:

1. udsigten til helbredelse eller en betydelig og afgørende bedring af tilstanden ellers vil blive væsentlig forringet (helbredsindikation/gule papirer) eller
2. den pågældende frembyder en nærliggende og væsentlig fare for sig selv eller andre (fareindikation/ røde papirer).

Det er lægens pligt først at søge at opnå patientens samtykke til frivillig indlæggelse.

Lægen er lige så forpligtet til at tvangsindlægge en person, der opfylder kriterierne herfor, som til at undgå tvangsindlæggelse af en person, der ikke opfylder kriterierne. (kilde Sundhed.dk)

Relevante medarbejdere

Lars Højsgaard Andersen
Forskningsprofessor og
chef for forskning i marginaliserede
grupper

lha@rff.dk

+45 61 66 63 78

FAMILIE OG SOCIALE FORHOLD

Camilla Hvidtfeldt
Seniorforsker

ch@rff.dk

+45 61 99 70 34

FAMILIE OG SOCIALE FORHOLD

SKOLE OG UDDANNELSE

**Vidensoverblik fra
ROCKWOOLFonden
Forskning**

Vidensoverblik fra ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed (ISSN 1396-1217) udgives for at informere offentligheden om resultaterne af den løbende forskning i enheden.

Vidensoverblikket er ikke ophavsretligt beskyttet og må frit citeres eller kopieres med fornøden kildeangivelse.

Du kan se andre udgivelser fra forskningsenheden på:
<https://www.rockwoolfonden.dk/forskning>